

OLIY TA’LIM MUASSASASI TARIX YO’NALISHI TALABALARIGA
INGLIZ TILINI O’RGATISHDA LINGVOTEXNOLOGIYALARNING
AHAMIYATI

Raxmonalieva Gullolaxon Abduvoxid qizi

Farg’ona davlat universiteti ingliz tili va adabiyoti fakulteti o’qituvchisi.

Anotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta’lim muassasalarining tarix yo’nalishida tahsil olayotgan talabalarga ingliz tilini o’rgatishda lingvotexnologiyalarning o’rni va ahamiyati yoritilgan. Unda zamonaviy raqamli ta’lim vositalari, multimedia platformalari, onlayn lug’atlar, interaktiv dasturlar hamda sun’iy intellekt asosidagi o’quv texnologiyalarining qo’llanishi tahlil qilingan. Tadqiqotda lingvotexnologiyalar yordamida talabalarning til o’rganish motivatsiyasi, talaffuz, so’z boyligini kengaytirish va tarixiy matnlarni tahlil qilish ko’nikmalarini rivojlantirishdagi samaradorlik asoslab beriladi. Shuningdek, tarix sohasida ingliz tilini o’qitishning innovatsion yondashuvlari, dars jarayonini individuallashtirish va talabalarning mustaqil ta’limini rag’batlantirishdagi lingvotexnologik yechimlar ham ko’rsatib o’tiladi.

Kalit so’zlar: lingvotexnologiyalar, ingliz tili o’qitish, tarix yo’nalishi talabalariga, raqamli ta’lim, interaktiv o’qitish, multimedia platformalar, sun’iy intellekt, til o’rganish motivatsiyasi, innovatsion metodlar.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida ta’lim tizimi inson hayotining barcha jabhalariga chuqur kirib borayotgan texnologiyalar bilan chambarchas bog’lanib bormoqda. Xususan, xorijiy tillarni o’rganish va o’qitish jarayonida ilg’or axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi ta’lim sifatini tubdan o’zgartirmoqda. Shu jihatdan, lingvotexnologiyalar ya’ni tilni o’rganish jarayonini sun’iy intellekt, raqamli platformalar va interaktiv vositalar orqali samarali tashkil etish tizimlari zamonaviy pedagogikaning ajralmas qismiga aylangan.

Oliy ta’lim muassasalarida ingliz tilini o’qitish jarayoniga lingvotexnologiyalarni tatbiq etish, ayniqsa, tarix yo’nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun nihoyatda muhimdir. Chunki ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki ilmiy-tadqiqot, tarixiy manbalarni o’rganish, arxiv hujjatlarini tahlil qilish va global miqyosda ilmiy hamkorlikni rivojlantirishning asosiy kalitidir. Tarix fani doimo o’zaro madaniyatlararo aloqalar, sivilizatsiyalararo tajriba almashinuvi va xalqaro manbalarni solishtirish bilan bog’liq bo’lganligi bois, tarixchi uchun xorijiy til, xususan ingliz tilini mukammal bilish kasbiy kompetensiyaning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Ta’limning raqamli ekotizimi tobora kengayib borayotgan bir paytda, o’qituvchi va talabalar o’rtasidagi o’zaro aloqani yangicha formatda tashkil etish zarurati paydo bo’ldi. Endilikda ingliz tili o’qituvchisi faqat grammatik qoidalarni tushuntiruvchi shaxs emas, balki texnologiyalarni samarali integratsiya qiluvchi, o’quv jarayonini raqamli muhitda boshqaruvchi va talabalarni mustaqil o’rganishga yo’naltiruvchi fasilitator sifatida namoyon bo’lmoqda. Shu sababli lingvotexnologiyalarni o’qitish jarayoniga joriy etish nafaqat til o’rganish samaradorligini oshiradi, balki talabalarda XXI asr kompetensiyalarini tanqidiy fikrlash, axborotni tahlil qilish, muloqot madaniyati va ijodkorlikni ham shakllantiradi.

Lingvotexnologiyalar - bu tilni o’rganish jarayonini yengillashtirish, o’quvchini til muhitiga yaqinlashtirish hamda mustaqil o’rganish ko’nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi texnologik vositalar majmuasidir. Bunday vositalarga elektron lug’atlar, talaffuzni tahlil qiluvchi dasturlar, avtomatik tarjimonlar, interaktiv platformalar (Duolingo, Quizlet, Memrise, Kahoot va boshqalar) hamda sun’iy intellekt asosidagi o’qitish tizimlari kiradi. Ularning qo’llanilishi o’qituvchiga darsni individuallashtirish, talabalarni faol muloqotga jalb etish va o’quv jarayonini real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtirish imkonini beradi.

Tarix yo’nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun ingliz tili nafaqat xorijiy manbalarni o’qish, balki o’z ilmiy tadqiqotlarini xalqaro miqyosda taqdim etish, xorijiy konferensiya va seminarlarda ishtirok etish imkoniyatini ham yaratadi. Bugungi globallashuv sharoitida tarix fanining rivoji ko’p jihatdan xorijiy adabiyotlar bilan ishlash, madaniyatlararo muloqot olib borish va arxiv materiallarini tahlil qilish bilan bog’liq. Shu boisdan lingvotexnologiyalar yordamida ingliz tili bilimlarini mustahkamlash, tarixiy terminologiya va konseptlarni chuqur o’zlashtirish talabalar uchun zarur ehtiyojga aylanmoqda.

Tarix yo’nalishida ingliz tili darslariga tarixiy matnlar, arxiv hujjatlari, tarixiy shaxslar haqidagi videomateriallar va ingliz tilidagi manbalarni lingvotexnologiyalar orqali integratsiya qilish talabalar tafakkurini kengaytiradi. Masalan, “Google Arts & Culture”, “British Museum Online Collection”, “Europeana” kabi onlayn resurslardan foydalanish orqali talabalar nafaqat ingliz tilini, balki jahon tarixini ham ingliz tilida o’rganish imkoniyatiga ega bo’ladi. Shuningdek, sun’iy intellekt asosidagi tarjima tizimlari va matn tahlil dasturlari tarixiy matnlarning lingvokulturologik jihatlarini o’rganishda muhim vosita bo’lib xizmat qiladi.

Lingvotexnologiyalarni samarali qo’llashda o’qituvchining texnologik savodxonligi muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy ingliz tili o’qituvchisi faqat

bilim beruvchi emas, balki o‘quv jarayonini boshqaruvchi, texnologiyalarni tanlov asosida integratsiyalovchi va talabalarda mustaqil o‘rganish kompetensiyasini shakllantiruvchi shaxs sifatida namoyon bo‘ladi. Shu sababli pedagoglarning lingvotexnologik kompetensiyasini rivojlantirish, ularni doimiy malaka oshirish kurslariga jalb etish ta’lim sifatini yanada oshiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, lingvotexnologiyalar oliy ta’lim tizimida ingliz tilini o‘qitishda yangi imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Ayniqsa, tarix yo‘nalishi talabalarida bu texnologiyalar nafaqat til o‘rganish vositasi, balki tarixiy tafakkurni kengaytiruvchi, madaniyatlararo kommunikatsiyani rivojlantiruvchi, ilmiy izlanishlarni yengillashtiruvchi muhim omil sifatida xizmat qiladi. Lingvotexnologiyalarning samarali qo‘llanilishi natijasida talabalar o‘zining akademik salohiyatini rivojlantiradi, ilmiy faoliyatda raqobatbardosh bo‘ladi hamda zamonaviy axborot muhitida erkin harakatlana oladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Xolmatova M. Lingvotexnologiyalar va ularning xorijiy til o‘qitishdagi o‘rni. // Til va adabiyot ta’limi.
2. Nurmatova G. Ingliz tilini o‘qitishda innovatsion texnologiyalarning roli. – Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Abdurahmonov Q., Jo‘rayev M. Axborot texnologiyalari va ularning ta’limdagi o‘rni. Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press.